א איד ראַטעוועט די פריינטשאַפט צווישן אונגארן און איטאַליע

פון א. ווינער

דורך קמצא און בר־קמצא איז חרוב געוואָרן ירושלים און דורך־א פשוט'ן לענ־דער סאַפּאַרד־מעשה צווישן אונגארן און איטאַליע אין בודאַפּעסט איז מיט אַן עפּנטלאַכן סקאַנדאַל שיר ניט איבערגעריסן געוואָרן. דער בינדעניש־קאָנסטאַבל צווישן די צוויי מלוכות, ווען ניט דער אידישער גלאַדיאַטאָר פון אונגארנס סאַפּאַרד מייסטער, וועלכער האָט אין לעצטן מאָמענט נעראַטעוועט דעם כבוד פון אונגארן און דורך דעם צוריק אַרויסגעבען די שוין אָנגע'ברוגז'טע קעגנער.

אונגארן האָט זיך נאָכ'ן פאַרלוירענעם וועלט קריג היבש לאַנג נעמאַטערט, כדי אַרויסקריכן פון דער נאַליטישער איזאָלירונג, ביז עס איז געלונגען דורכצוברעכן דאָס אייז און אָנקניפּן נייע אינטערנאַציאָנאַלע באַציאונגען דורך אַ פּאָליטישער בינדעניש מיט איטאַליע. מעגלעך, אַז דאָס אַפּלויזן פון עפנטלאַכן אַנטיסעמיטיזם אין אונגארן איז אויך אַ שטיקל פּועל־יוצא דערפון. איטאַליע בכלל און מוסאָליני בפרט אין עס ניט ניחא, אַט זאָל היינט אַן די אָנפירער פון אַנטיסעמיטישע פאַשיסטן האָבן אין איטאַליע באַקומען אַ בפירש'דיקן וואונק, זיי זאָלן ניט אידעאָלאָגיסיפיצירן פאַשיזם מיט אַנטיסעמיטיזם און קורץ כל ניט שטיצן עפנטלאַך זייערע אַנטיסעמיטישע אויף דער פריינטשאַפט בינדעניש מיט איטאַליע. געוויס טוט איטאַליע אַזעלכע זאַכן ניט צוליב אידעאָלאָגישן אַנטיסעמיטיזם. ס'איז ניט "מאַחבת מרדכי", נאָר פשוט צוליב אַלגעמיינע אינטערנאַציאָנאַלע סבות און אפשר דער קעגנלאַכער פּאַלאַצאַהאַלטיזם. דאָס פאַשיסטישע איטאַליע האָט נאָר ווייניק פריינט אין דער וועלט, נאָר די פינסטערע, רעאַקציאָנערסטע און האַלב־קרייצלערישע גרופּירונגען פון אייניקע אייראָפּייאישע לענדער סימפּאַטיזירן מיטן פאַשיסטישן אַפּאַראַט פון דעם איבער דער נאַציע און אַלגעמיין אין דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרענע. אַזוי דאָס מאַקע געווען פאַרשטיין אין אונגארן און איינצלנע בפרט אין בינדעניש מיט אַן אידישן פאַשיסטן אַן אַזאַ אַנטיסעמיטישן אַפּאַראַט. אונגארן האָט ליב אויסצייכענען זיך ביי אינטערנאַציאָנאַלע סאַפּאַרטלאַכע אַליאַנסן. יעדער אונגארישער סאַפּאַרט זיג דערלאַנג אַן אַנגאַצ'לאַנד לאַנד געפיינערט ווי נאָר אַ ווייטיקער נאַציאָנאַלער נצחון. די אונגארישע אירן האַלטן אויף שטאַרק פון אַזעלכע בגר־רות, אויף ביי זיי אין דער סאַפּאַרט זייער אַנטוויקלט און מער ווי איין מאָל האָבן אונגארישע אירן געהאַלפן די אונגארישע פאָנען צום זיג ביי אינטערנאַציאָנאַלע סאַפּאַרט מעטשעס. אַלע אידישע סאַפּאַרט מעטשעס פון דער נאַנצער וועלט נעמען דאָרט נערן אויף אידישע מאַנשאַפטן פון אונגארן. אין ווין, אין פּראַג, אין מאַטעריע און אפילו אין אַרץ ישראל נעמען זיך אונגאַריש אידישע "סאַפּאַרטס אין "הכוח", אין "הגבור", אין "מכבי", דאָס איז אַן אָנקניפּן נייע אינטערנאַציאָנאַלע באַציאונגען דורך אַ פּאָליטישער בינדעניש מיט איטאַליע. מעגלעך, אַז דאָס אַפּלויזן פון עפנטלאַכן אַנטיסעמיטיזם אין אונגארן איז אויך אַ שטיקל פּועל־יוצא דערפון. איטאַליע בכלל און מוסאָליני בפרט אין עס ניט ניחא, אַט זאָל היינט אַן די אָנפירער פון אַנטיסעמיטישע פאַשיסטן האָבן אין איטאַליע באַקומען אַ בפירש'דיקן וואונק, זיי זאָלן ניט אידעאָלאָגיסיפיצירן פאַשיזם מיט אַנטיסעמיטיזם און קורץ כל ניט שטיצן עפנטלאַך זייערע אַנטיסעמיטישע אויף דער פריינטשאַפט בינדעניש מיט איטאַליע. געוויס טוט איטאַליע אַזעלכע זאַכן ניט צוליב אידעאָלאָגישן אַנטיסעמיטיזם. ס'איז ניט "מאַחבת מרדכי", נאָר פשוט צוליב אַלגעמיינע אינטערנאַציאָנאַלע סבות און אפשר דער קעגנלאַכער פּאַלאַצאַהאַלטיזם. דאָס פאַשיסטישע איטאַליע האָט נאָר ווייניק פריינט אין דער וועלט, נאָר די פינסטערע, רעאַקציאָנערסטע און האַלב־קרייצלערישע גרופּירונגען פון אייניקע אייראָפּייאישע לענדער סימפּאַטיזירן מיטן פאַשיסטישן אַפּאַראַט פון דעם איבער דער נאַציע און אַלגעמיין אין דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרענע. אַזוי דאָס מאַקע געווען פאַרשטיין אין אונגארן און איינצלנע בפרט אין בינדעניש מיט אַן אידישן פאַשיסטן אַן אַזאַ אַנטיסעמיטישן אַפּאַראַט.

ס'איז געשעען אינמיטן דער זידנדיקער אויפרעגונג אויף דער אונגאַרישער מעטש צווישן ביידע לענדער און די אונגאַרישע שפּילער ווערן געשלאָגן ביי אַלע סאַפּאַרט וואָפן. און די אונגאַרישע אירן האַלטן אויף שטאַרק פון אַזעלכע בגר־רות, אויף ביי זיי אין דער סאַפּאַרט זייער אַנטוויקלט און מער ווי איין מאָל האָבן אונגאַרישע אירן געהאַלפן די אונגאַרישע פאָנען צום זיג ביי אינטערנאַציאָנאַלע סאַפּאַרט מעטשעס. אַלע אידישע סאַפּאַרט מעטשעס פון דער נאַנצער וועלט נעמען דאָרט נערן אויף אידישע מאַנשאַפטן פון אונגארן. אין ווין, אין פּראַג, אין מאַטעריע און אפילו אין ארץ ישראל נעמען זיך אונגאַריש אידישע "סאַפּאַרטס אין "הכוח", אין "הגבור", אין "מכבי", אין אַ. וו. זיי זיינען זייער רוטינירט אין אַלע סאַפּאַרט צוויינג, סאַפּעציעל אין מיטער סאַפּאַרט, וועלכער איז ביי אירן ווייניק באַקאַנט און נאָך ווייניקער מרייר־נירט. אירן זיינען בטבע פּאַציפיסטן און קוקן אויף מיליטער סאַפּאַרטינג ווי אויף עבודה זרה. אָבער די אונגאַרישע אירן האָבן צווישן זיך פאַרטרעפלאַכע דועלאַנטן פּיסטוליען און אַלע אַנדערע מינים נעקומען אין סאַפּאַרט. מען זאָג אַז זיי טרעפן דאָס בעסער ווי די אונגאַרישע גוים אין דאָרום איז פאַראַן ביי די מאַדיאַרן שטאַרקע קנאה־שנאה אויף די אירן אויף אין סאַפּאַרט.

און דאָס מאָל זיינען אפילו די אַנטיסעמיטן גלייקלאַך געווען מיטן אידישן זיג. די לאַנג ביים אונגאַרישן־איטאַליענישן פעכט־מעטש איז געווען אַזאַ געשפּאַנטע, אַז דער קעגנלאַכער פּאַלאַצאַהאַלטיזם (רייכספאַרוועזער) אַדמיראַל האָרטהי האָט זיך שוין געהאַט אויפגעהויבן פונם ערן־פּאַלאַץ, כדי פאַראַלאַזן אין כעס די טריבונע און אַהיים פאָרן אַן ברוגז'ער אין קענינ־לאַכן שלאָס. דאָס וואָלט געהייסן אין בערגעריסענע דיפּלאָמאַטישע באַציאונגען אונגאַרן און איטאַליע, אפשר אפילו אַ שטיק רעוואָלוציע אין דער אינ־טערנאַציאָנאַלער קאָנסטעלאַציע צווישן די אייראָפּייאישע פעלקער. איז דאָס מאַקע געווען דאָס ערשטע און איינציקע מאָל אינם נייעם אונגאַרן, וואָס אפילו די אַנטיסעמיטן האָבן ניט אָפּאָסטראָפירט דעם זינער און רעטער אַלס איד . . . "זאָל זיין פון אַ קאַזאַק, אַבי צום לעבן" — איז דאָס מאָל געווען דער דעוויז אויף פון די ראַסנשיצלערישע פאַטריאָטן.

נאָך פער סטימולירן אַ וועלט־בריטע פאַרענונג פאַר אונגאַרן ווייז און אַנדערע תבואות.

דאָס וועט מאַכן די קאַנאַדער אַנריקולטורעלע געלעגנהייטן קלאָרער צו דער וועלט און וועט מאַטעריעל אַרויסהעלפן אין אַנהאַלטן די פּאַציעץ פון אירע אַנריקולטורעלע פּראָדוקטן אין די מאַרקעטס פון דער וועלט.

קאַנאַדער פאַרמערס פון קאַוסס צו קאַוסס מאַכן יעדע אַנשטרענגונג צו פאַרזיכערן, אַז די וועלט טשעמפּיאָנשיפּ אין 1932 וועט געוואונען ווערן פון קאַנאַדער־פּראָדוצירטע סיריעלס.

ביינגער פון קאַנאַדער שטעט האָבן זייער חלק צו טאָן. רעדט וועגן דער וועלט'ס תבואה עקסיבישאָן און קאָנפערענץ. פלאַנס צו באַזוכן אייערע פאַרמער פריינט און קרובים, מאַכנדיק רעדושיינג פאַר דעם באַנעפענונגס פּלאַץ, פון דעם 25טן יולי ביז דעם 6טן אָוגוסט, 1932. דערפון איז אַ קומען אַ פריינט פון דער אַנדער זיים יאָ צו קומען צו אייך צו נאַסט.

אויב איר קאָנט ניט אָנוועזנד זיין ביי דער וועלט'ס תבואה אויסשטעלונג און קאָנפערענץ, נעמט אַרויס אַ סעמבערשיפּ און אויף אַזאַ אופן פאַרזאָרגט זיך מיט אַ קאָפּיע פון "די רעפּאָרטס אָף די קאָנפערענס פּראָסידינגס". ניט עס אַוועק אַהין וואו עס וועט טאָן נוטעס.

נאָך 250 יאָר געבראַכט צו קבורה א פאַרשטיינערטן באַרג אַרבעטער

א מערקווירדיקע צערעמאָניע האָט זיך אָפּגעשפּילט אין א קליינעם שטעטעל וואָס ליגט אין דייטשן קוילן גרובן ראַיאָן.

מיט 250 יאָר צוריק איז דאָרטן דער אַרבעטער מאַטס פאַרשטיינערט געוואָרען בעת אַן אויפרייס. דער נאַנצער קערפּער איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין א שטיינערנער מאַסע. אָבער אַלע שטריכן פון געזיכט האָט מען נעקאָנט דייטלאַך דערקענען. דעם קערפּער האָט מען מיט 50 יאָר שפּעטער אַרויסגאַקומען פון דער ערד. די כּלה פונם טויטן, דאַמאָלסט שוין אַן אַלטע פרוי, האָט דערקענט אין דעם פאַרשטיינערטן קערפּער איר חתן. מ'האָט דעם קערפּער אַוועקגעשטעלט אין א באַרג־מוזיי פון פאַכלן, וואו מ'האָט אים געהאַלטן ביז איצט. ערשט איצט, צום 250 יאָרצייט פון דער טראַגישער געשעעניש, האָט מען דער קערפּער גע־באַרגט צו קבורה.

נייע דיסטריביוטאָרן פאַר האַדסאָן־עסעקס קאַרס באַשטימט

ל. ה. ליווענס, פון סטאָנוועל איז דער פּרעזידענט פון דער נייער קאָמפּאַני

די האַדסאָן מאָטאָר קאַר קאָמפּאַני האָט לעצטנס אָנגעסירט נייע דיסטריביוטאָרס פאַר מאַניטאָבאַ פון די האַדסאָן און עסעקס קאַרס. די נייע דיסטריבוטאָרן זיינען באַקאַנט אונטערן נאָמען "מאַניטאָבאַ האַדסאָן עסעקס לימיטעד", מיט זייער הערקוואָדערס אין סיילס סערוויס געביידע אין 640 פּאָרטעדזש עוועניו.

סי. ה. ליווענס, פּרעזידענט און דזשענעראַל מענעדזשער פון דער נייער פירמע איז שוין אין די אַוטאָמאָביל ביזנעס פאַר די לעצטע 22 יאָר, מיט דער אויסנאַם פון זיין מלחמה דינסט. אין פאַר־געוועזן זייער אַ דערפאָלגרייכער האַדסאָן־עסעקס דיילער אין סטאָנוועל.

מר. דזשאַרדזש קאַב, וויצע־פּרעזידענט און סיילס מענעדזשער, וועלכער איז פאַר־ער געווען אַ דיילער פאַר האַדסאָן־עסעקס אין ווינניפּעג, איז גוט באַקאַנט אין שטאָט וואו ער איז אַ תּושב פאַר די לעצטע 39 יאָר. ער איז אַקטיוו אין אַוטאָמאָביל ביזנעס פאַר א סך יאָרן. ע ראַיז גוט באַ־קאַנט צו אונזערע לעזער צווישן וועלכע ער האָט אַ סך פריינט.

מר. ליווענס האָט אין פאַרבינדונג מיט זיין נייער אונטערנעמונג געזאָגט: "איך גלויב, אַז אַלץ וואָס איך דאַרף זאָגן וועגן מיין צוטרוי אין די ביזנעס אויסזיכטן אין ווינניפּעג און אין מאַניטאָבאַ און וועגן מיין צוטרוי צו דער האַדסאָן־עסעקס לין, איז דאָס וואָס איך לייג אַריין מיין קאַפּיטאַל אין דעם געשעפט, מיט יעדן צוטרוי און וויסנדיק, אַז מען האָט מיר געגעבן אַ וואונדערבאַרע געלעגנהייט".

פאָרמירן נייע מאָטאָר קאַר סיילס קאָמפּאַני

ל. ה. ליווענס
פּרעזידענט און דזשענעראַל מענעדזשער

דזשאַרדזש קאַב
וויצע־פּרעז. און סיילס־מענעדזשער

וועלכע האָבן פאָרמירט די מאַניטאָבאַ האַדסאָן־עסעקס לימיטעד, דיסטריבוטאָרן פאַר מאַניטאָבאַ פון די האַדסאָן־עסעקס קאַרס

די טרעגער פון די משיחישע באַוועגונגען ביי אידן

אַן אָפּהאַנדלונג פון אַלע באַוועגונגען פון משיחישער אויסלייזונג פון בר כּכבאַ ביז הערצלען

פון יוסף שפּירא

(צוואַנציקסטע פאָרזעצונג)

"וואָס עס איז געוואָרן דער סוף פון דעם משיח, וועמעס נאָמען עס ווערט ניט אָנגענעבן, דערוויסן מיר זיך פון אַ בריף וואָס דער רמב"ם האָט מיט צוויי און צוואַנציק יאָר שפּעטער געשריבן צו פירער פון דער אידישער קהלה אין מאַרסעל, פראַנקרייך (תשובות הרמב"ם ואגרותיו, חלק ב' זייט 26):

"און וועגן דעם משיח וואָס איר האָט דערמאָנט, אַז מען האָט אייך איבערגע־געבן זאַכן אין מיין נאָמען, איז די געשיכטע ניט געווען ווי איר האָט געהערט און דאָס איז ניט געווען אין מזרח, נאָר אין דעם לאַנד תימן. מיט צוויי און צוואַנציק יאָר צוריק איז דאָרט אויפגעשטאַנען אַ מאַן, וואָס האָט זיי געזאָגט, אַז דער מלך המשיח וועט זיך באַווייזן אין דעם לאַנד תימן און עס האָבן זיך אַרום אים פאַר־זאַמלט פיל אידן און אַראַבער. ער איז מיט זיי אַרומגעגאַנגען אין די בערג און ער האָט זיי איינגערעדט: קומט און לאָמיר אַרויסגיין אַנקעגן דעם מלך המשיח, ווייל ער האָט מיך געשיקט צו אייך, איך זאָל צוגרייטן דעם וועג פאַר אים, די אידן פון תימן האָבן מיר געשריבן אַ לאַנגן בריף און האָבן מיר געלאָזט וויסן און וועגן זיינע אויפירונגען און די ענדערונגען וואָס ער האָט אַריינגעבראַכט אין די תפילות און וואָס ער פלעגט זיי זאָגן. זיי האָבן מיר אויך איבערגעגעבן וואָס זיי האָבן געזען פון זיינע וואונדער און אָנגעפרעגט מיין מיינונג וועגן אים. איך האָב פאַרשטאַנען וואָס זיי האָבן מיך געפרעגט און איך האָב אַרויסגעגעבן פון זייערע רייד, אַז דער דאָזיקער אָרימער מענש איז חסר דעה, ער איז אָבער אַן ערלאַכער מענש (יראת שמים) און האָט נאָרניט קיין חכמה און אַלעס וואָס מען זאָגט, אַז ער האָט געטאָן, אָדער אַז עס האָט זיך באַוויזן דורך אים, איז שקר וכזב. איך האָב זיך זייער גע־שראָקן אַז עס זאָל ניט אַרויסקומען קיין שעלכטס פאַר די דאַרטיקע אידן, האָב איך זיי געשיקט א לאַנגן ענטפער אַן זיי געוואָרנט, אַז זיי זאָלן אויפפּאַסן אויף דעם מענטשן אויב ניט וועט ער פאַרלאָרן גיין אין וועט בריינגען אַ צרה אויף די אידישע קהלות.

"דער סוף איז געווען, אַז מיט א יאָר שפּעטער איז ער נעכאַפּט געוואָרן און עס זיינען זיך צעלאָפן פון אים אַלע וואָס זיינען אין אים געווען אָנגעשלאָסן. האָט אַזוי אים געזאָגט